

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת ניסים ואטורי
אלי דלל

פ/25/5226

הצעת חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים (תיקון – פיקוח על מחיר מלח מועשר בIOD), התשפ"ה –
2024

1. הוספת סעיף 17א בחוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו–1996¹, אחרי סעיף 17 יבוא :

"פיקוח על מחיר 17א. מחיר מלח מועשר בIOD לא יעלה על מחירו של מלח מועשר בIOD מוצר מלח שנקבעה לגביו בצו לפי סעיף 6 רמת פיקוח לפי פרק זה; בסעיף זה, "מוצר מלח" – כל אחד מאלה: מלח שולחן מעולה, מלח שולחן גס, מלח מטבח מעולה ומלח מטבח רגיל."

2. תחילתו של חוק זה שלושה חודשים מיום פרסומו. תחילה

דברי הסבר

IOD הוא מינרל הכרחי להבטחת בריאות תקינה של אדם בכל שלבי החיים. הוא חיוני לצורך תפקוד תקין של בלוטת התריס, ומחסור בו הוא הגורם השכיח ביותר לליקויים בהתפתחות הקוגניטיבית ולעיכוב בהתפתחות הגופנית.

ברובן המוחלט של מדינות העולם, מלח הוא הכלי היעיל ביותר להפצת IOD בקרב הציבור, עם מעל ל-100 שנות ניסיון מוכח של שימוש בו. מעבר להתאמתו הביו-כימית לקליטת IOD, מלח הוא מוצר נפוץ, זול, שאינו מתקלקל, הנצרך על ידי כלל האוכלוסייה. לפיכך, גופים רבים בעולם ממליצים על העשרת המלח בIOD כתחליף למלח רגיל, כדי להבטיח רמת תזונה בסיסית, כשעלות ההעשרה של המלח בIOD הנה זניחה. מדיניות של העשרת מלח בIOD (באופן מנדטורי) נתמכת ומומלצת על ידי גופים רבים כגון ארגון הבריאות העולמי (WHO), משרד הבריאות בישראל ואיגוד רופאי בריאות הציבור.

¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 192.

כיום, ב-124 מדינות יש חוקים המחייבים העשרת מלח למאכל וב-21 מדינות נוספות יש חוקים המעודדים שימוש במלח מיודד באופן וולונטרי. כתוצאה מכך, כ-88% מהאוכלוסייה העולמית משתמשת במלח מיודד. יש כיום רק 19 מדינות בעולם עם אוכלוסייה שיש בה מחסור בIOD (לעומת 113 מדינות בשנת 1990). למרבה התדהמה, ישראל היא אחת מ-19 המדינות הללו.

באתר האינטרנט של משרד הבריאות נכתב כך: "בישראל, בניגוד לרובן המוחלט של מדינות העולם, הבעיה של מחסור בIOD היא משמעותית. זאת בשל העובדה כי עד כה אין חקיקה או תקנות המחייבות העשרת מלח בIOD, כפי שיש במדינות אחרות. לכן, רק אחוזים בודדים מהמלח המשווק בישראל הינו מיודד (במדינות אחרות: 80% – 90%)."

סקרים רבים בישראל מצביעים בעקביות לאורך השנים על חוסר בIOD בקרב ילדים ונשים בהריון. שלוש ועדות שמינה משרד הבריאות משנת 1996 ואילך, כמו גם ועדת המחירים הבין-משרדית של משרד האוצר ומשרד הכלכלה והתעשייה משנת 2018, המליצו על התערבות באמצעות אסדרה, על מנת לעודד את העשרת המלח בIOD. למרות כל אלו, מהלכי חקיקה לא יצאו אל הפועל, בעוד שמאמצי פרסום לשם העלאת המודעות לחשיבות צריכת המלח המיודד, לא נשאו פרי והשימוש במלח מיודד נותר זניח. לפי נתוני חברת המחקר הבין-לאומית נילסן, בישראל בשנת 2016, המלח המיודד מהווה כ-1% מסך המכר הכספי וכ-0.2% מסך המכר הכמותי של המלח למאכל. בסקר שנערך על ידי משרד הבריאות בין השנים 2015-2011 עלה נתון דומה, כך שרק 1.1% מהאוכלוסייה משתמשת במלח מועשר בIOD. סקר אחר של משרד הבריאות משנת 2022 מצא שרק 5.3% מהילדים ו-5.4% מהמבוגרים צורכים מלח מיודד.

שוק המלח בישראל נשלט על ידי חברה אחת ששולטת בכ-85% מהשוק, כאשר סוגי המלח הרגיל (שאינו מיודד) הם מוצרים מפוקחים מכוח חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996. מלח מיודד נמכר כיום לצרכן הישראלי בעלות יקרה פי 5 מהמלח הרגיל. מלח מיודד נמכר במיכל פלסטיק כמוצר יוקרה בעלות של כ-8.90 שקלים חדשים ל-1 קילוגרם לעומת שקיות מלח רגיל שנמכרות במחיר של 1.80 שקלים חדשים ל-1 קילוגרם (מתחת למחיר המפוקח שעומד על 2.07 שקלים חדשים). יתר על כן, מלח מיודד אינו נמכר בשקית כמו מלח רגיל, אלא רק במיכל פלסטיק, היקר יותר.

הצעת חוק זו, העולה בקנה אחד עם המלצות גורמי המקצוע הממשלתיים, מבקשת לעודד שימוש במלח מיודד בקרב הציבור הרחב, כנהוג ברובן המוחלט של מדינות העולם, בדרך של פיקוח על מחירו, תוך קביעה כי מחירו של מלח מיודד לא יעלה על מחירם של מוצרי המלח המפוקחים כיום מכוח חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ב בכסלו התשפ"ה (23.12.2024)